

Helsetjeneste i oppløsning?

Nei, det er ikke den norske helsetjenesten jeg sikter til, selv om striden om akuttberedskap, fødeavdelinger og lokalsykehus kunne friste til en slik tittel.

Det er den britiske helsetjenesten, og det gjelder deres National Health Service, NHS, briens stolthet og mest elskede offentlige institusjon gjennom etterkrigstiden. For der, på andre siden av Nordsjøen, raser det nå en debatt i mediene og i fagtidsskrittene som vi bør følge med den største oppmerksomhet. Ikke bare fordi britenes nasjonale helsetjeneste, med likeverdig og gratis tilgang for alle, har vært modell for mange lands helsetjenester. Men også fordi den har vært inspirasjonen for den norske fastlegeordningen.

I forrige uke skrev det anerkjente fagtidsskriftet The Lancet en lederartikkel med tittel «The end of our National Health Service» – slutten på den offentlige helsetjenesten – uten spørsmålstejn. Sjelden har jeg sett en så unison fordømmelse, både der og i andre fagtidsskrifter, over den reformen som nå er lansert av den nye borgerlig-liberale koalisjonsregjeringen. De vil kutte kostnader. Og det er for så vidt i tråd med det programmet de ble valgt på, med skattelettelser som sentralt element. Men David Cameron og de konservative hadde også annonsert seg selv som «partiet for NHS», med løfter om at de nå skulle sette fagligheten i sentrum, og ikke eksperimenter med flere politiske krunspring.

Så gjør de akkurat det motsatte. De har nå lansert slagordet «liberating the NHS» – å frisette NHS. Og måten de vil gjøre det på er å introdusere en kjøp og salg-modell som langt overgår det Mar-

STENAR WESTIN

Profesori i sosialmedisin og fastlege

Karin Abrahamson Sofie Aglen
Rigmor Ausgren
Håkon Bleken
Arne Byrjellot
Avel Christopher
Baba Damagiri
Johan O. Jensen
Daniel Johansen
Ørjan Greiff-Johnsen
Lars Haltnes
Per Edgar Kokkviold
Siv Linnstrand
Karl Löwendahl
Mogensad
Tale Nass
Nils A. Røkke
Gunnar Sand
Per Morten Schelløe
Fredrik Skagen
Petter Stodde-Nicolaen
Oddveig Storsdal
Ola Svein Stugu
Stenar Westin

garet Thatcher første gang prøvde seg på tidlig på 1990-tallet med den såkalte fundholding-modellen. Den er i de fleste fagtidsskrifter oppsummet som en politisk fiasko, som først og fremst bidro til en dramatisk økning i administrative kostnader, nettopp ved et system av interne markeder, som krevde et nytt stort slikt av jurister og økonomer. «Der det før var 100 sykepleiere, er det nå 100 økonomer», hørte jeg av mine legekolleger der borte den gangen.

Nå er det denne modellen som skal gjenoppriskes og forsterkes. Ansvar for å styre helsetjenesten skal desentraliseres og langt på vei overlates til allmenlegene. Det kan i første omgang lyde smigrende for sånne som meg, også fastlege, og en anerkjennelse av allmenlegenes sentrale rolle som premissleverandører for hele helsetjenesten.

Men måten de gjør det på har en annen og vanskeligere side: Fastlegene skal selv få tildelt det meste av helsebudsjettene, og deretter inngå avtaler om alle andre slags helsetjenester. Og nå er det ikke lenger snakk om interne markeder, der avtaler skal gjøres med andre institusjoner i den offentlige helsetjenesten. Nå skal markedet bli «fritt», og allmenlegene må orientere seg i det som beskrives som en jungel av offentlige og private tilbydere.

Ikke vet jeg hvor mange økonomer og jurister vi i

så fall måtte ansette om vi norske fastleger skulle bruke vår tid og våre ressurser på kontinuerlige forhandlinger og kontraktforhandlinger for våre pasienter. Ikke er vi utdannet til det heller. Men det grunnleggende problemet er at britene nå tar skrittet helt ut til å se på helsetjenester som andre slags varer, som kan måles, veltes og prises som om det dreier seg om tannpasta eller togreiser.

Diagnoser var aldri ment som prislapper. Og rå konkurranse om omsorgen for syke mennesker kan vise seg å bli akkurat så pervertert og kostbar som vi ser det i land som ennå ikke har oppfunnet en offentlig helsetjeneste.

Det bekymringsfulle er at vi ser elementer av den samme markedstenkingen også i den kommende norske samhandlingsreformen.

«Ansvar for å styre helsetjenesten skal desentraliseres og langt på vei overlates til allmenlegene.»